یادداشت

حقوق انسانی در جامعه امروزی

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی
فعال فرهنگی

یکی از موضوع‌هایی که در سراسر دین ما بدان پرداخته شده است، موضوع توجه به اطرافیان و دیگران و حقوق آن‌هاست. کسی که به حقوق دیگران توجه نمی‌کند و در ارتباط با دیگران خودبین، خودپسند و خودخواه است، قطعا در زندگی اجتماعی اش به مشکل می خورد و نخواهد توانست دوستانش را حفظ کند و اطرافیانش را طرف‌دار و دوستدار خویش نگاه دارد. برخی تصور می‌کنند حق مردم فقط پولی است که مال آن‌هاست یا اموال آن‌ها که اگر کسی آن را گرفت یا ضایع کرد، باید به آن‌ها برگرداند؛ اما ما در جامعه در ارتباط با هم زندگی می‌کنیم و هیچ عمل اجتماعی انجام نمی‌دهیم، مگر آنکه حقوق دیگران به آن پیوند خورده باشد. این فعالیت اجتماعی گسترده است و از یک نان گرفتن معمولی که همه می‌دانیم باید نوبت را در آن رعایت کنیم، شروع می‌شود و تاملاحظات فراوان در رانندگی کشیده می‌شود. هرجا در قوانین رانندگی از حق تقدم صحبت شده است، این صحبت از حق مردم است. به این ترتیب، در رانندگی نیز صحبت از رعایت حقوق دیگران است که هر روز و سر هر کوچه و خیابان ما با آن روبه‌رو هستیم. حالا می بینیم چه بسیار حقی که هر روز داریم از دیگران پامال می‌کنیم و حق الناسی که به گردن ماست، ولی از آن بی‌خبریم و به آن توجه نمی‌کنیم. در شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها هم هرجایی که از دیگران صحبت و آن‌ها را قضاوت می‌کنیم، با حقوق آن‌ها و رعایت‌کردن یا نکردن آن روبه‌رو هستیم. اگر مغازه‌دار هستیم و کالاهای مختلف به مردم می‌فروشیم، باز می‌دانیم که رعایت حق دیگران در انصاف و صداقت است؛ اینکه قیمت اجناس را بیشتر از آنچه باید باشد، قرار ندهیم و نیز جنسی را که می‌فروشیم، آن گونه که نیست، وانمود نکنیم! معلم‌ها و استادان دانشگاه هم درگیر این مسئله هستند و کم‌فروشی به طریق دیگری در کار آن‌ها وجود دارد؛ آن‌ها نباید از کار خود بزنند و ساعتی را که باید به علم‌آموزی حاضر باشند و به دانش‌آموز و دانشجو خدمت کنند، خرج موضوعات دیگر کنند. اگر در اداره‌ای کار می‌کنیم نیز به گونه‌ای دیگر مسئله حق دیگران برای ما مطرح است که خوب می دانیم. همچنین مسئولان سازمان‌ها و مدیران در هر رتبه‌ای اگر به وظیفه خود عمل نکنند، حق مردم را رعایت نکرده‌اند و این حق بدون شک تا ابد بر گردن آن‌ها باقی خواهد ماند. به طور کلی هرکدام از مشاغل مختلف در اجتماع به گونه خاص خود با مسئله حق‌الناس مرتبط و مبتلاست، ولی از همه مهم‌تر و سخت‌تر، کار کسانی است که با بیت‌المال ارتباط دارند. اینجا دیگر حق یک نفر و دو نفر نیست که بتوان آن را جبران کرد، بلکه بیت‌المال در واقع حق همه مردم و مسلمانان است و تلف کننده و چپاول کننده آن بدهکار و مدیون همه مردم است. حتی کسانی که با وسایل و ابزارهای مختلف عمومی در جامعه در ارتباط هستند و از آن‌ها استفاده می‌کنند، نباید در استفاده از آن افراط و تفریط کنند و به آن صدمه بزنند که اگر چنین کنند، به همه مردم مدیون خواهند بود. این حق‌الناس چیزی نیست که با توبه و استغفار بخشودنی باشد. از خداوند بزرگ می‌خواهیم که ما را بیش از پیش در این موضوع مهم از خواب غفلت بیدار کند و ما را از اهل رعایت حقوق دیگران قرار بدهد. ان شاءا...

برویم تماشا

آرامگاه عابد شهید

مقبره کمیل بن زیاد در نجف اشرف

روزگاری شهر کوفه هشت عابد معروف داشت. عابدان معروفی که همه شهر آن‌ها را به نام می‌شناختند. یکی از این هشت عابد و زاهد معروف کوفه، کمیل بن زیاد بود. هفت تن دیگر عبارت‌اند از اویس قرنی، همام بن حارث، جندب بن عبدا...، ربیع بن خثیم، معضد شیبانی و یزید بن معاویه نخعی و عمرو بن عتبه بن فرقد. نام کمیل نه تنها در آن روزگار که در روزگار ما نیز همچنان آشناست و هرکس اهل عبادت باشد، این نام را که عنوان دعایی معروف شده است، به خوبی می‌شناسد. کمیل بن زیاد نخعی یمانی از یاران باوفای حضرت علی(ع) بود. ابن سعد وی را از طبقه اول تابعان ساکن کوفه به شمار آورده و گفته است: «او با امام علی(ع) در جنگ صفین شرکت کرد و میان قومش احترام داشت و از وی فرمان می‌بردند.» او در زمان ملازمت خود با امیرمؤمنان(ع)، احادیثی از ایشان و نیز برخی از احوال آن حضرت نقل کرده است. دعای معروف کمیل نیز به دعای خضر شناخته می‌شود. به روایت شیخ طوسی، کمیل این دعا را از امیرمؤمنان(ع) در حال سجده، در شب نیمه شعبان شنیده است، اما به روایت سید بن طاووس، امام این دعا را به کمیل آموخته است. پس از شهادت امام علی(ع) کمیل جزو یاران امام حسن(ع) بود و در فتنه‌های دوران ایشان همچنان در کنار آن حضرت بود و در واقعه صلح، کاملا مطیع امام حسن مجتبی(ع) بود و در زمان واقعه کربلا در زندان بود و دقیقا یک روز پس از عاشورا آزاد شد. پس از آن در کنار مختار جنگید و در نهایت در ۶۸ سالگی به دست حجاج ثقفی به شهادت رسید. پس از شهادت کمیل، اورا در سرزمین ثویه دفن و بعدها روی مقبره او آرامگاهی باشکوه بنا کردند. در این منطقه، بسیاری از صحابه و بزرگان مدفون‌اند که اکنون اثری از قبور آن‌ها نمانده است. آرامگاه کمیل در مسیر نجف به کوفه در منطقه ثویه نزدیک مسجد حنانه قرار دارد. این بنا در شرق شهر نجف، میان میدانی وسیع در شمال بولوار کوفه قرار دارد که به تازگی ساختمان آن بازسازی شده و توسعه یافته است. گفتنی است تعدادی از علما و بزرگان دین در مرقد کمیل بن زیاد مدفون هستند.

بردار و بخوان

دوران آخرالزمان

موضوعاتی از نشانه‌های ظهور در آینه اخبار و روایات

دسترسی به منابعی که بتوانند به صورت کامل و جامع ما را به آنچه نیاز داریم، برسانند، بسیار مغتنم است. رضا کوشاری برای علاقه‌مندانی که درباره امام عصر(عج) خواهان دستیابی به احادیث و روایت‌ها درباره ایشان هستند، کتاب «دوران آخرالزمان» را گردآوری کرده است. در این اثر به احادیثی درباره آخرالزمان که از بیانات پیامبر گرامی و ائمه معصوم(ع) در این زمینه بوده، پرداخته شده است. نشر معارف این اثر را چاپ و روانه بازار کرده است و این کتاب به صورت الکترونیکی نیز برای علاقه‌مندان موجود است.

آیه

و از خدا بپرهیزید که خداوند از آنچه انجام می‌دهید، آگاه است!

سوره حشر: آیه ۱۸
ترجمه آیت‌ا... مکارم‌شیرازی

حدیث

زمانی که قائم ما قیام می‌کند، خدای متعال آفت‌ها را از میان شیعیان برطرف می‌کند و دل‌هایشان را (در استقامت) مانند الوار آهنین قرار می‌دهد که قوت یک مرد آنان برابر قوت چهل مرد خواهد بود.

امام سجاد(ع)
بحار: ج۵۲، ص۳۱۷

در گفت‌وگو شهرآرا با ابوالفضل بهرام‌پور، مفسر قرآن کریم، مطرح شد

انجام کار نیک به‌پشتوانه رضایت خداوند

ساحل کریمی

گفت‌وگو

همه می‌دانیم که هر کار، فعل و حرکتی که از انسان سر می‌زند، می‌تواند دو رو داشته باشد؛ روی خیر و روی شر. بی‌گمان، هر یک از این دو روی سکه اثراتی متفاوت بر زندگی دنیوی و آخرت ما به‌جا می‌گذارد. به‌همین دلیل تلاش برای انجام فعلی که نیکویی می‌آفریند و از آن به‌عنوان «عمل صالح» یاد می‌شود، به‌مثابه این است که زندگی فردی و اجتماعی را پیش از قیامت حتی در این دنیای فانی به بهشت موعود تبدیل می‌کند. ابوالفضل بهرام‌پور، مفسر و تحلیلگر قرآنی، در گفت‌وگو با شهرآرا به چند پرسش ما حول محور عمل صالح و آثار آن بر زندگی دنیوی و اخروی پاسخ داده است.

قرآن کریم به شدت روی انجام عمل صالح تأکید و مسلمانان را به آن دعوت کرده است. علت این تأکیدها از نظر شما چیست؟

خداوند متعال در قرآن کریم هیچ موضوعی را بدون پشتوانه و بدون دلیل مطرح نکرده است، بلکه به این دلیل که هر انسانی پیش‌رویش برزخ و قیامتی است، انسان را به انجام عمل صالح دعوت کرده است. بی‌تردید انجام عمل صالح پاداش درخوری مثل بازشدن درهای بهشت برین و فردوس را به دنبال دارد و بی‌اعتنایی به دستورات قرآنی و دوری از عمل صالح و افتادن در مسیر عناد با دستورات خداوند، سزایی به جز جهنمی شدن ندارد.

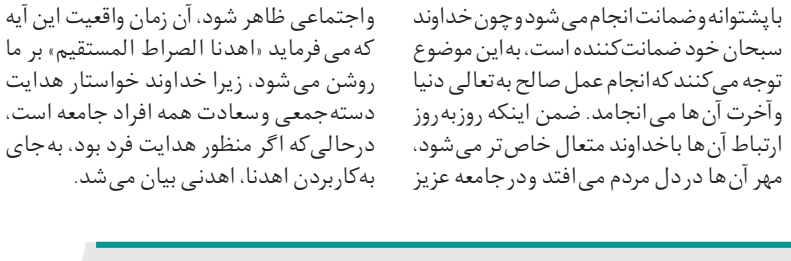
کسانی که به دستورات خداوند ایمان واقعی دارند، با آگاهی به این موضوع که هر عمل صالحی انجام دهند با پشتوانه و ضمانت انجام می‌شود و چون خداوند سبحان خود ضمانت کننده است، به این موضوع توجه می‌کنند که انجام عمل نیک به تعالی دنیا و آخرت آن‌ها می‌انجامد

آیا اعمال خیری را که انجام می‌شود، بدون داشتن پشتوانه دینی می‌توان عمل صالح نامید؟

هر عملی که به نفع مردم و جامعه باشد، فعل نیکویی است. به‌عنوان مثال ممکن است خیری که اعتقادی به معاد و مسائل دینی و آخرت نداشته باشد، برای یتیم خانه بسازد و برای باسوادشدن دانش‌آموزان بی‌بضاعت مدرسه دایر کند. همه این اعمال، عمل صالح محسوب می‌شوند، اما چون نیت الهی ندارند، به‌نسبت عمل صالحی که با نیت الهی و برای رضای خدا انجام می‌شود، به یقین ثوابش متفاوت خواهد بود. کسانی که عمل صالح را با نیت الهی یعنی به پشتوانه رضایت خداوند انجام می‌دهند، از این موضوع آگاه‌اند که برای رضای خداوند فعل نیکو انجام می‌دهند. به این دلیل، از کسی انتظار جبران ندارند، زیرا می‌دانند خداوند خودش پاسخ عمل خیر آن‌ها را به بهترین وجه ممکن چه در دنیا چه در آخرت خواهد داد. به‌همین دلیل است که نماز و روزه در کنار انفاق و رسیدگی به مستضعفان همه و همه اعمال صالح محسوب می‌شود.

کدام افعال و اعمال را می‌توان مصادیق عمل صالح در جامعه بیان کرد؟

عمل صالح به دو بخش تقسیم می‌شود؛ عمل صالحی که بین بنده با خدا انجام می‌شود، مثل انجام واجبات و مستحبات و عمل صالحی که بین بنده با بندگان خداست مثل وام قرض‌الحسنه دادن به مردم، احسان کردن، وسایل ازدواج دو جوان را فراهم‌کردن، پرداخت هزینه بیماران، رفع دین کردن از بدهکاران، محبت‌کردن به مردم و هر فعلی که به ایجاد حس خوب و رفع مشکل مردم منجر می‌شود. ایمان مقام والایی نزد خدا دارد و کسانی که ایمان واقعی به دستورات خداوند دارند، با آگاهی به این موضوع که هر عمل صالحی انجام دهند با پشتوانه و ضمانت انجام می‌شود و چون خداوند سبحان خود ضمانت‌کننده است، به این موضوع توجه می‌کنند که انجام عمل صالح به تعالی دنیا و آخرت آن‌ها می‌انجامد. ضمن اینکه روزبه‌روز ارتباط آن‌ها با خداوند متعال خاص‌تر می‌شود، مهر آن‌ها در دل مردم می‌افتد و در جامعه عزیز می‌شوند، همان گونه که نزد خداوند متعال صاحب عزت می‌شوند. بنابراین، خداوندی که آن‌ها را عزیز کرده است، بین آن‌ها و سایر مردم ارتباط دوطرفه نیکویی برقرار می‌کند که به نفع و مصلحت جامعه اسلامی تمام می‌شود. عمل صالح وقتی توسط ده‌ها یا صدها یا هزاران نفر در جامعه انجام شود و آثار خیر آن در زندگی فردی و اجتماعی ظاهر شود، آن زمان واقعیت این آیه که می‌فرماید «اهدنا الصراط المستقیم» بر ما روشن می‌شود، زیرا خداوند خواستار هدایت دسته‌جمعی و سعادت همه افراد جامعه است، درحالی‌که اگر منظور هدایت فرد بود، به‌جای به‌کاربردن اهدنا، اهدنی بیان می‌شد.

نماز جماعت در سیره علما

نماز جماعت از موارد دینی است که در روایات و احادیث زیادی بر آن تأکید شده است، تا آنجا که خواندن نماز به صورت جمعی حتی اگر فقط دو نفر در آن شرکت کنند، یعنی فردی امام جماعت شود و دیگری به او اقامه کند، توصیه شده است. در ادامه به برخی روایت‌ها از بزرگان و علما در باب نماز جماعت می‌پردازیم.

چنین کنند بزرگان

آخوند خراسانی

مؤلف کتاب «حیوة الاسلام» می نویسد: «آخوند در دو وقت صبح و مغرب، نماز به جماعت می گذارد، الا در ماه مبارک رمضان که هر سه وقت نماز را به جماعت ادا می کرد و نوافل شبانه روزی از آن جناب فوت نمی شد، اما نه صرف ادای تکلیف باشد، بلکه روح جذبه حق از عباداتش هویدا بود.

آیت‌ا... مرعشی نجفی

در یادداشت های ایشان آمده است: «هنگامی که در قم سکونت کردم (۱۳۴۳) صبح ها در حرم حضرت معصومه(س) اقامه نماز جماعت نمی شد و من تنها کسی بودم که این سنت را در آنجا رواج دادم. از شصت سال پیش به این طرف، صبح زود و پیش از بازشدن درهای حرم مطهر و زود تر از دیگران می رفتم و منتظر می ایستادم. در زمستان ها بیلچه ای کوچک به دست می گرفتم و راه خود را به طرف صحن باز می کردم تا خودم را به حرم برسانم. در آغاز به تنهایی نماز می خواندم تا پس از مدتی یک نفر به من اقتدا کرد و پس از آن افراد دیگر هم آمدند و به این ترتیب نماز جماعت را در حرم آغاز کردم.»

سیدحسین خوانساری

این مرد بزرگ که استاد میرزای قمی بود، هرگز نماز شب و زیارت عاشورا و نماز جماعت را ترک نکرد و هرگاه به مسجدی نمی رفت، در منزل با زن و فرزندش نماز جماعت می خواند. وی بسیار با انصاف بود و با افراد مستمند مواسات می ورزید و در اصلاح امور مسلمان ها اهتمامی عجیب داشت.

سید محمدباقر شفتی

مرحوم میرزا محمد تنکابنی می گوید: «من برای درک نماز صبح به نماز جماعت مرحوم شفتی می رفتم. ایشان زمانی که تکبیرة‌الاحرام قرائت می فرمود، به کلمه ا... مد می داد. من از شاگردانش سؤال کردم که در کلمه ا... جای مد نیست، سید چرا مد می دهد؟ در پاسخ گفتند: ما نیز این امر را از ایشان سؤال کردیم، در جواب فرمود: زمانی که به کلمه مبارکه ا... اکبر تکلم می کنم، از حالت اختیار بیرون می روم و این مددادن اختیاری نیست. سید همه نماز را با خضوع و با حزن و گریه قرائت می کرد و بر هر مستمعی واضح می شد که نماز او با نهایت حضور قلب است و در نوافل هم ذکر رکوع و سجود را سه دفعه می خواند و در کف دست ها هم مهر می گذاشت. خلاصه نماز آن بزرگوار در حضور و خضوع مانند نداشت و مستمع را هم به گریه می انداخت. او مناجات خمس عشره را حفظ کرده بود و هرروز با حالت گریه آن را می خواند.»

آنچه باید درباره نماز جماعت از نظر علما بدانیم